

Door roering in de pastorietauin gaan mensen elkaar ondersteunen

Buurtgerichte zorg is een nieuw organisatie-model om alle kwetsbare mensen in de samenleving te ondersteunen en om voor elkaar te zorgen. Het uiteindelijke resultaat is dat mensen met een beperking of mensen met psychische kwetsbaarheid, maar ook ouderen met al hun talenten en mogelijkheden een zinvolle plek in de samenleving kunnen innemen.

TEKST ELKE VERLINDEN EN DANY DEWULF BEELD GF

Er was eens een pastorietauin in Gits die niet toegankelijk was voor de dorpsbewoners. Door jaren hordend onderhoud was de tuin helemaal verwilderd. Enkel de grasperken werden nog onderhouden. De toegangspoort aan de straatkant was dicht. De oude pastorie werd gehuurd door een voorziening uit de sector personen met een handicap en bewoond door mensen met een beperking.

Toen het ocmw in de loop van 2015 huurder van de pastorie werd, kwamen er naast de bestaande huurders nog een paar extra bewoners bij. De tuin heeft veel potentieel. Ooit was het een oase van rust en natuurpracht met heel veel fruitbomen, die in de herfst hun appels, peren, moerbeibessen en kweeperen schonken. In de tuin staan ook prachtige bomen van meer dan honderd jaar oud.

Het ocmw, dat via een impulsproject gesteund wordt door de provincie West-Vlaanderen, is op zoek naar ontmoetingsmogelijkheden voor oude en nieuwe bewoners in het dorpscentrum. Ook de buurt droomt van een ontmoetingsplaats in de prachtige tuin van weleer. Met hun idee klopt ocmw-projectverantwoordelijke Lieve Bruwier aan bij de kerkraad, de schepen van Openbaar Groen, de milieudienst, de plaatselijke basisschool, het woonzorgcentrum, de plaatselijke jeugdbeweging en VELT: 'We wilden ideeën verkennen en al een

en ander regelen.' Lieve Bruwier ziet als projectverantwoordelijke de talenten van mensen en hoe zij ze kan verbinden met de onderbenutte capaciteit van de organisaties in de buurt. Ze legt contacten met een collega van Unie-K, een woonproject voor personen met een beperking, met veel oog voor bewoners en hun talenten. Daarnaast haalt ze de professionele expertise van een landschapsarchitect binnen voor een 'dorpskernacupunctuur'.

Nu is het pastorietauinproject een voorbeeld van hoe je met kleinschalige, strategische projecten de leefbaarheid in de buurt kunt verhogen. Met centen en plantgoed en met technische ondersteuning van de groendienst. Maar vooral door de buurtbewoners erbij te betrekken: de bewoners van de pastorietauin, die van de achterliggende seniorenwijk en die van het woonproject van Unie-K. Iedereen doet wat hij kan en wil, maar iedereen wint aan levenskwaliteit, zowel de kinderen en jongeren die 300 nieuwe planten in de grond steken, als de senioren die ervan genieten dat zoveel mensen met hun tuin bezig zijn. Jong en oud praten met elkaar, en wie fysiek niet kan helpen, leeft mee en heeft zo een eigen inbreng, al is het maar door bedenkingen of bezorgdheden te uiten.

Nu is de tuin klaar. De toegang is uitnodigend, er zijn verschillende doorsteken, onder meer naar de lagere school

en naar de seniorenwijk. De tuin kan gebruikt worden door de sociaal-culturele verenigingen. Hun programmatie

Iedereen wint aan levenskwaliteit, zowel de kinderen en jongeren die 300 nieuwe planten in de grond steken, als de senioren die ervan genieten dat zoveel mensen met hun tuin bezig zijn.

zal opnieuw duurzame ontmoetingskansen creëren.

Kijken naar wat er wel is

Lieve Bruwier heeft in de eerste plaats om zich heen gekeken en geluisterd naar wat er mogelijk was. Ze heeft mogelijkheden in de gemeenschap gezocht om een dynamiek op gang te brengen en de sociale cohesie te versterken. Ze heeft niet gekeken naar wat er niet was, maar zich afgevraagd wat er wél aanwezig was: mensen met talenten en mogelijkheden, maar ook allerhande organisaties zoals de plaatselijke school, de voorziening voor personen met een handicap, een stagiair op de sportdienst die een opdracht krijgt, de Chiro, VELD die geboeid is door de ecologische waarde van de tuin, de kerkraad die er vertrouwen in heeft en het lokale bestuur dat meedenkt om een groene long te creëren. Vervolgens pakt de mayonaise door in te spelen op mogelijkheden, door de talenten van alle individuen – ook die van kwetsbare mensen! – te verbinden met de capaciteiten van alle organisaties, waardoor het

gedroomde resultaat neergezet wordt. Maar ook door te kijken naar welke ondersteuning en zorg hier voor de meest kwetsbaren nodig is, zodat ook zij iets kunnen bijdragen in de lokale samenleving.

Nu is het pastorietuinproject een voorbeeld van hoe je met kleinschalige, strategische projecten de leefbaarheid in de buurt kunt verhogen.

Kwaliteit van leven als uitgangspunt

De mens is een socio-cultureel wezen dat zijn identiteit verwerft in relatie tot anderen, stelt Etienne Vermeersch. Dit betekent dat elke mens mag dromen, zijn eigen levensdoelen mag bepalen, hierin zijn eigen keuzes mag maken. Daartoe ontwikkelt hij zijn talenten tot vaardigheden, eerst op school, daarna op het werk, thuis of in de vrijetijdclub.

Dieter is een bewoner van de pastorie. Tijdens het project heeft hij zich ontpopt

tot koffiemaker bij de werkzaamheden en toezichter van de tuin. Bij hem berust de verantwoordelijkheid om de tuin bij zonsopgang te openen en bij zonsondergang weer te sluiten. Deze belangrijke maatschappelijke rol levert hem veel contacten op. En hij doet het schit-

terend. Hij is fier op al dat werk in zijn tuin. Bij de opening van de tuin straalt hij en vertelt honderduit aan al wie het wil horen hoe het allemaal gegroeid is.

Lieve Bruwier heeft de talenten van Dieter gezien en hem de verantwoordelijkheid over de tuin gegeven. Dieter heeft sindsdien vele sociaal-affectieve relaties ontwikkeld in de buurt. De kwaliteit van deze relaties is bepalend voor zijn geluk. Dat zie je ook aan Dieter: zijn ogen blinken, en hij staat er, een bonk van een kerel, met een gouden hart. Hij weet zich omringd door mensen die hem ondersteunen en zorg voor hem dragen, en dat vindt hij fijn, want zo kan hij zijn sociaal gewaardeerde taak als conciërge van de pastoriewoning en bijhorende tuin ten volle uitvoeren.

Dat geldt ook voor de andere bewoners in de buurt. Met andere talenten. Niet iedereen heeft het immers zo begrepen op al die activiteiten in de tuin, maar wanneer de fruitoogst er is, is er iemand volop in de weer met sap persen voor de overheerlijke confituren die andere bewoners vervolgens koken. De roering rond de tuin leidt tot veel sociale contacten voor jong en oud.

Dit is de essentie van welzijn: een positief zelfbeeld hebben, gelukkig kunnen zijn, een goede gezondheid hebben, gewoon mee kunnen in het leven en in de samenleving zoals iedereen, inkomen verwerven, wonen waar iedereen woont, zich kunnen verplaatsen zoals iedereen, zodat je van betekenis kunt zijn, voor jezelf, voor anderen.

Mensen ondersteunen en zorg voor elkaar dragen, beperkt zich dus niet tot zorg en welzijn, het richt zich ook naar onderwijs, werk, wonen, mobiliteit, vrije tijd en onderliggend naar ruimte- →

lijke planning en toegankelijkheid om dit allemaal mogelijk te maken. En ook dat zie je in Gits. Door de pastorietuin en de omgeving lopen twee rolstoelvriendelijke wandelpaden, één van twee kilometer en één van 4,5, die de school, het woonzorgcentrum, het sportcentrum en de pastorietuin met elkaar verbinden. Ook voor wie nog stapt zijn er voldoende rustplaatsen, cafetaria's waar het gezellig toeven is en waar mensen naar het toilet kunnen, waardoor jong en oud, met of zonder beperking, elkaar voortdurend kruisen. De paden zijn tot slot complementair aan de straten in het dorp, waardoor je je heel snel van het ene punt naar het andere kunt verplaatsen maar er ook eindeloos kunt verwijlen.

Elke Verlinden en Dany Dewulf zijn VVSG-stafmedewerkers thuiszorg

Drie niveaus binnen buurtgerichte zorg

De individuele mens of cliënt op *microniveau* vraagt en krijgt op maat ondersteuning en/of zorg, om een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven te bereiken. In die optiek is het belangrijk dat de hulp- en dienstverlening voor alle betrokkenen – de professionele hulpverleners, de vrijwilligers, de cliënt zelf en zijn directe omgeving – geïntegreerd verloopt, complementair en elkaar versterkend.

Een hulpverlener neemt de facto de zorgcoördinatie op zich. Die detecteert wat de cliënt nodig heeft, brengt en houdt hem in zijn kracht, versterkt zijn netwerk, plant de ondersteuning, let erop dat er wordt toegeleid naar ondersteuning en zorg, en bijgestuurd op basis van de kwaliteit van leven en mate van sociale inclusie.

Als bijvoorbeeld een OCMW-cliente met zware psychiatrische problemen uit een vervuilde woning dreigt te worden gezet, roept het OCMW haar en de betrokken instanties samen. De zorgcoördinator maakt afspraken met de huisarts, de schoonmaakdienst en de sociale huisvestingsmaatschappij en werkt aan het sociale netwerk van de cliënte door haar te

stimuleren in het lokaal dienstencentrum te gaan eten. De cliënte wordt betrokken bij de huishoudelijke taken die de professionele zorg op zich neemt, zodat ze het na een tijdje weer zelf kan.

Een sterke integrale buurtzorg op *mesoniveau* creëert een lokale gemeenschap waarin burgers en organisaties elkaar ondersteunen en zorg voor elkaar dragen. Om een efficiënte en effectieve buurtzorg te realiseren voor alle burgers is buurtzorgregie noodzakelijk. Ze detecteert enerzijds de problemen en tekorten in de wijk, maar ook de talenten van bewoners en de capaciteiten van de organisaties die er actief zijn. Vervolgens heeft buurtzorgregie oog voor de diverse vormen van hulp- en dienstverlening en verbindt ze die met elkaar. Zorg en welzijn vormen één luik. Ook de andere levens- en beleidsdomeinen komen in het vizier. Na een buurtanalyse brengt de buurtzorgregie de netwerken in kaart en ziet wat er beter kan. Buurtzorgregie neemt de individuele zorgcoördinatie niet over, maar maakt wel dat deze door de netwerken ondersteund wordt en ver-

sterkt kan worden. Door outreachend te werken kom je de mensen op het spoor die de weg naar de hulpverlening niet vinden.

Op het *macroniveau* regisseert de gemeente of de stad. De buurtzorgregie is nauw verbonden met het lokale bestuur en het beleid in de verschillende beleidsdomeinen. Buurtzorgregie en beleid handelen vanuit een neutrale positie. De sociale cohesie in de wijk(en) en het welzijn van de burgers staan centraal en overstijgen individuele en organisatiebelangen.

Buurtzorgregie heeft nog veel ontwikkelingspotentieel. Hoewel buurtzorg een holistisch organisatie-model is waarin alle functies tegelijkertijd aanwezig zijn, is extra aandacht voor één aspect gewenst. Zo zetten sommige besturen en organisaties in een eerste fase in op eenzaamheid voorkomen of wegwerken. Of is er in eerste instantie aandacht voor laagdrempelige zorg. Belangrijk is te vertrekken van wat er in de buurt het dringendst opgelost moet worden, en in te haken op de realiteit in de wijk, om zo de gewenste progressie te maken.